מה עדיף?

מתוך "השעון המופלא" - ה. פייל

היה איש עשיר שחי על הגבעה ואיש עני שחי בגיא. הם היו אחים, אחד בכור, השני צעיר. אחד חי בבית מפואר ושני בבקתה רעועה, אחד היה קמצן ותאוותן, השני בעל לב טוב ורחום.
אך חייו של העני היו שמחים, כי כל בוקר, כשלגם מים היה אומר "תודה לשמיים על המים הצלולים" וכשהשמש זרחה אמר "תודה לשמיים על האור והחום הזה" וכשירד גשם אמר "תודה לשמיים על הגשם שמאפשר לדשא הירוק לצמוח."
יום אחד האח העני רכב ביער ושם פגש את האח העשיר, והם רכבו ביחד. האחד רכב על סוס זקן, צולע ומסכן והשני על סוס נהדר, חזק ומקפץ. כשכך רכבו פגשו באישה זקנה וצולעת, שהלכה בקושי בדרך.
"שלום אדונים" אמרה "אולי תעזרו לי באגורה או שתיים, כי אין לי דבר בעולם והחיים יושבים בכבדות על הכתפיים שלי."
האח העשיר עבר לידה כאילו לא שמע מילה מדבריה, אבל האח העני עצר את סוסו.
"יש לי רק פרוטות בודדות" אמר "וזה כל רכושי, אבל קבלי אותן" והוא רוקן את ארנקו לידה.
"לא תצא רע מהעסקה הזו" אמרה האישה "כי הנה משהו שכדאי לשמור" והיא נתנה לא אבן שחורה קטנה כמו שעועית. ואז הלכה עם הכסף שקיבלה.
"ראה-נא" אמר האח העשיר "אתה עכשיו כבר יותר עני מאשר היית קודם, ואיך תוכל להתקיים?"
"יתכן ויתכן" ענה האח העני "ובכל זאת נדיבות עדיפה על קמצנות."
הבוגר רק צחק ממנו. "הבט" אמר "הנה אני רוכב על סוס יפה וכיסיי מלאים במטבעות זהב וכסף, ואתה יושב על הבהמה המסכנה שלך שבקושי זזה לאורך הדרך. ועכשיו אין לך אפילו פרוטה שחוקה בכיס."
אכן כך היה, ובכל זאת האח הצעיר, העני, דבק בדעתו וטען שנדיבות עדיפה על קמצנות, עד

שהאח הבכור התרגז.
"טוב" אמר "אני מתערב בסוסי כנגד זה שלך שהצדק אתי ונשאיר זאת להכרעה של האיש הראשון שנפגוש."
האח העני הסכים וכך גמרו. כעבור זמן פגשו בדרך אדון חשוב, הנוסע עם שישה משרתים לצדו. הם שאלו אותו מה עדיף, להיות נדיב או להיות קמצן.
האדון החשוב צחק ואמר "הי, קמצנות היא הטובה ביותר. הרי אילו היה אחרת והייתי מפזר את מה ששייך לי, לא הייתי היום רוכב עם שישה משרתים שמאחוריי." והוא המשיך בדרכו.
ואכן האח העני נאלץ עתה להיפרד מהסוס שלו ולתת אותו לאחיו, שממילא לא היה לו כל שימוש וצורך בו.
"ובכל זאת" אמר האח העני "נדיבות עדיפה על קמצנות."
וי! איך כעס האח העשיר! "אי-אפשר ללמד את הטיפש " אמר "ואני מתערב על כל הכסף שבארנק שלי כנגד העין השמאלית שלך, שקמצנות עדיפה. ואת זה יכריע מי שנפגוש בפעם הבאה."

ושוב האח העני הסכים וכעבור זמן הם פגשו סוחר עשיר המוביל חמור עמוס במרכולתו. והאם הוא מוכן להכריע ביניהם האם קמצנות או נדיבות עדיפה לאדם?
"איזו שאלה!" קרא הסוחר "כל העולם יודע שעדיף להיות קמצן. אילו לא עמדתי על מיקח ולא מכרתי בכמה שרק יכולתי את הסחורה שלי, לא היה נשאר לי כלום בעולם." והוא המשיך בדרכו.
"עכשיו אולי תשתכנע" אמר האח העשיר והוציא לאחיו עין שמאל.
אך האח עדיין דבק בדעתו שנדיבות עדיפה. לכן הם עשו עוד התערבות, הפעם כל רכושו של העשיר כנגד העין הימנית של העני.
הפעם הם פגשו איכר עני ושוב שאלו מה דעתו ומה עדיף, קמצנות או נדיבות.
"ההה" אמר האיש "כל טיפש יגיד לך שעדיף להיות קמצן. הרי על כתפיו של עני רוכב כל העולם, והוא דווקא הכי פחות מתאים לשאת את המשא הזה."
העשיר הוציא לאחיו עין שניה ואמר "מי שלא מוכן לראות את האמת, שהיא ברורה ונראית לכל, מוטב שיהיה עיוור."
אך העני עדיין טען שהוא הצודק, והעשיר נסע משם והשאיר אותו בעיוורונו.

האח העני העיוור לא יכול היה לראות לאן ללכת והוא התיישב בדרך תחת עץ אלון גדול. ובדיוק כשישב שם התיישבו על ענף שני עורבים ודיברו ביניהם. והאח העני יכול היה להבין את דבריהם, מאחר שידע להבין דבריו של כל ציפור או בהמה, כי תם היה.
העורב הראשון אמר "הנה, כאן יושב בחור שנעשה עיוור כי טען שנדיבות עדיפה על קמצנות."
והעורב השני ענה "אכן כך, אבל הוא לא יודע

שהאלון עליו אנו יושבים הוא אלון קסמים. הוא יכול להחזיר לעצמו את הראיה אילו רק שם את מטפחתו על הדשא ואחר כך ניגב את עיניו בטל שנוטף מעץ האלון בלילה."
ושוב אמר העורב הראשון לשני "אכן כך, אבל הוא מחזיק בכיסו גם אבן שחורה קטנה שפותחת לפניו כל דלת שהוא רק יגע בה. ובסלע שמאחורי עץ האלון הזה יש דלת קטנה. אילו רק נכנס דרכה היה מוצא משהו חשוב מאוד."
כך דיברו העורבים ואחר כל הניפו את כנפיהם ועפו משם.
תוכלו לנחש איך דפק לבו של האח הצעיר כשהבין את דבריהם. הוא מיד פרס את מטפחתו על הדשא ובלילה המטפחת נרטבה בטל, והיא נעשתה רטובה כמו כביסה על חבל. הוא ניגב את עיניו בה ומיד יכול היה לראות, אפילו טוב יותר מקודם.
כשרק עלה השחר הוא מצא את הדלת הקטנה שבסלע אחרי האלון ונגע בה באבן השחורה שלו. הדלת נפתחה בקלות, כאילו הצירים היו משומנים. בפנים הוא ראה גרם מדרגות שהובילו למקום

חשוך. הוא ירד מטה עוד ועוד עד שהגיע לאולם גדול. במרכז האולם עמד פסל אבן, שחור כמו דיו. ביד אחד הפסל החזיק כדור בדולח, שהאיר את כל האולם, ושאורו סנוור עיניים. בידו השניה החזיק

הפסל יהלום גדול כמו ביצת תרנגולת.
על חזה של הפסל כתוב היה באותיות זהב:
"תקבל מה שמגיע לך"
בצדי האולם עמדו עוד שלושה פסלים, כל אחד עם ארגז גדול לרגליו.
הפסל האחד היה מזהב ומעל ראשו כתוב היה:
"מי בוחר כאן, לוקח את הטוב שהאדמה יכולה לתת."
הפסל השני היה מכסף ומעל ראשו כתוב:
"מי בוחר כאן, לוקח מה אוהב העשיר."
הפסל השלישי היה מעופרת ומעל ראשו כתוב:
"מי בוחר כאן, לוקח מה שמגיע לו."
האח העני נגע, באבן הקטנה שלו, תחילה בארגז שלרגלי פסל הזהב. מיד נפתח הארגז והוא מלא היה באבני חן ויהלומים.
"מה?" אמר האח העני "אם זה הטוב ביותר שהאדמה יכולה לתת, הרי שהיא עניה מאוד" והוא סגר את הארגז.
הוא נגע עכשיו בארגז שלרגלי פסל הכסף. הארגז נפתח והוא היה מלא מטבעות כסף וזהב.

"פוי!" אמר האיש "זה מה שאוהבים העשירים, זה לא בשבילי!" וסגר את הארגז.
בסוף הוא נגע בארגז שלרגלי פסל העופרת. הארגז נפתח והוא מצא בו ספר, זוג משקפיים ותפוח עץ. מי שקרא בספר זה יכול היה לדעת הכל שהיה שווה לדעת. מי שהרכיב את המשקפיים יכול היה לראות את כל האמת. ומי שאכל מהתפוח, נרפא מכל מחלה או יגון.
"כן" אמר האח העני "אלה בוודאי דברים שכדאי שיהיו לי."
הוא שם את הספר והתפוח בכיס ואת המשקפיים הרכיב על אפו. ואז יצא לדרך חזרה, ולמרות שהדרך הייתה מפותלת כמו חטא וחשוכה כמו לילה, המשקפיים הובילו אותו והוא יצא לאור השמש בדיוק במקום בו נכנס.
משם הוא מיהר לביתו, ותוכלו לתאר לעצמכם כמה הופתע האח העשיר, כשראה את אחיו העני חוזר הביתה ורואה כאילו לא קרה כלום.
האח העני החליט להיות רופא. ואמנם עוד לא היה רופא כמוהו כי הוא לא רק רפא מחלות אלא גם עצב ועגמת נפש. הוא נעשה מפורסם ועשיר וכל פעם שצרה כלשהי איימה עליו, הוא הרכיב את המשקפיים שלו, עיין בספר, ומצא תרופה למכה. וכך חייו נעשו מאושרים, כפי שרק יכולים להיות בעולם הזה כאן למטה.
יום אחד אחיו העשיר דפק על דלתו. "שלום אחי" אמר "אני שמח שהצלחת בחייך. בוא נשכח את העבר ונמשיך להיות אחים טובים, כי אני מצטער על מה שגרמתי לך."
זה התאים לאח הצעיר, כי לא היו לו טענות נגד האח הגדול, מאחר שהכל הרי הסתדר על הצד הטוב. יחד עם זאת הוא היה סבור, עוד יותר מקודם, שהנדיבות עדיפה על קמצנות.
פניו של האח הגדול החמירו והחמיצו כששמע זאת. אך הוא לא המשיך להתווכח בנושא, כי בעצם בא רק כדי לדעת איך החיים של אחיו הצעיר נעשו פתאום כל כך נוחים וקלים. לכן נכנס, והם הדליקו את מקטרותיהם וישבו יחד.
הוא היה בחור ערום, האח הגדול, ותוך זמן קצר הוציא מאחיו את כל הסיפור.

"הו-הו!" אמר "כמה הייתי רוצה שתהיה לי אבן שחורה קטנה כזו כמו שלך."
"אפילו אילו הייתה לך" אמר הצעיר "לא הייתה מביאה לך כל תועלת, כי אני לקחתי משם הכל שהיה שווה לקחת. יחד עם זאת, אם רק תרצה, אתן לך אותה."
האם האח הגדול רצה אותה? בוודאי שרצה אותה, ובקושי מצא מילים מתאימות כדי להודות לאחיו.
הוא יצא משם בריצה כדי לחפש את עץ האלון "כי" אמר לעצמו "בוודאי אמצא משהו טוב יותר מספר מאובק ישן, זוג משקפיים ותפוח עץ."
הוא מצא את עץ האלון ואת הדלת שלידו, נגע בדלת באבן השחורה והיא נפתחה לפניו, כמו קודם לפני האח הצעיר. הוא ירד במדרגות והגיע לאולם של הפסלים. היה שם הפסל עם כדור הבדולח ועם היהלום גדול כמו ביצת תרנגולת, וגם פסל זהב, פסל כסף ופסל עופרת, אבל הארגז שלרגלי פסל העופרת היה ריק.
האח העשיר נגע במנעול של הארגז שלפני פסל הכסף. המכסה נפתח והוא ראה את מטבעות הכסף והזהב.
"כן" אמר "זה מה שאוהב איש עשיר, זה בטוח. אבל אולי בארגז השני יש דברים שווים יותר." והוא עזב את המטבעות כפי שהן.
הוא נגע במכסה של הארגז לרגלי פסל הזהב. המכסה נפתח והוא רק מצמץ בעיניו כי ברק אבני החן היקרות סנוור אותו.
"כן" אמר "זה הדבר הטוב ביותר שיש עלי אדמות, זה בטוח. יחד עם זאת, אולי יש עוד משהו ששווה יותר.
לכן הוא הביט סביב לאולם ואז קרא אותיות זהב על חזה של הפסל השחור, שעמד באמצע האולם. הוא קרא את המילים:
"תקבל מה שמגיע לך"
וראה גם את היהלום הגדול שהפסל החזיק בידו השמאלית.
"אכן" אמר "ברור כמו אור היום שמגיע לי האבן היקרה הזו, כי אני לא טיפש כמו אחי, ולא אקח דבר בלי לחפש משהו טוב הרבה יותר."
הוא ניגש והוציא את היהלום מידו של הפסל ואז...

"קרررש!"

כמו מצמוץ עין הפסל השחור הפיל מידו את כדור הבדולח, וזה נפל ונשבר לאלף שברים. הכל נעשה שחור באולם ועכשיו האח העשיר יכול היה לנוע בחושך בלי סוף, ולעולם לא יכול היה למצוא דרך לצאת משם, והחושך עטף אותו כמו שמיכה, כי זה מה שהגיע לו.

ובסופו של דבר מסתבר שאיפוק ונדיבות משתלמים טוב יותר מקמצנות וחמדנות, למרות כל שאמרו האדון החשוב, הסוחר העשיר והאיכר העני.

אבל יתכן ובלבלתי את הסיפור והדברים הם לא כך. ובכל זאת טומי פוסי, חברי, אומר שזה סיפור אמיתי למדי, אם תרכיב את משקפיך ותביט עליו מהצד הנכון.